Valtiovarainvaliokunnan kunta- ja terveysjaon HE 325/2022 kuulemisessa 9.2.2023 pyydetty lisäselvitys terveydenhuollon hoito- ja palveluvelan tilanteesta sekä lasten tehohoidon tilanteesta

Hoito- ja palveluvelka –tilannearvio

Sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmän hoito- ja palveluvelkaa sekä sen syitä ja seurauksia on arvioitu useampaan otteeseen koronapandemian aikana. Liitteisiin on kerätty sitä taustamateriaalia, jonka pohjalta sekä syntynyttä velkaa että sen vaikutuksia ja kustannuksia on pyritty arvioimaan, ottaen huomioon kokonaisuuteen liittyvät merkittävät epävarmuudet.

Liitteenä on STM:n laatima taulukko kevällä 2021 tehdystä arviosta, millä tavalla korona-pandemia on aiheuttanut hoito-, palvelu- ja kuntoutusvelkaa sekä tuoreempi muistio marraskuulta 2022, jossa on laajemmin pyritty arvioimaan palvelujärjestelmän hoito-, palvelu- ja kuntoutusvelkaa. Molempiin laskelmiin, kuten marraskuun 2022 muistiosta ilmenee, liittyy paljon epävarmuuksia arvioitaessa sekä velan taloudellisia että hyvinvointiin ja terveyteen liittyviä vaikutuksia.

Lisäksi, osana kuntien ja kuntayhtymien koronakorvauksia NHG on raportissaan tarkastellut myös hoito- ja palveluvelkaa sekä selvittänyt hoidon ja hoivan yksikkökustannuksia, jotka osaltaan helpottavat myös hoito-, palvelu- ja kuntoutusvelan arviointia. Ohessa linkki asiakokonaisuuteen STM:n sivuilla: https://stm.fi/korona-kustannusten-korvaukset

THL on laatinut koronapandemian aikana STM:n toimeksiannosta asiantuntija-arvioita koronapandemian yhteiskunnallisista vaikutuksista. Tuoreessa ja sarjassaan neljännessä (liitteenä olevassa) raportissa on laajalti hoito-, palvelu- ja kuntoutusvelkaa sekä sen aiheuttamia vaikutuksia yhteiskuntaan, yhteiskunnan talouteen sekä väestön terveyteen ja hyvinvointiin. Suora linkki julkaisuun: https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-865-1

Kehittämishankkeet

Kehittämishankkeilla edistetään hoitoonpääsyn parantumista siten, että pysyvä rahoitustarve hoitotakuun tiukentuessa on mahdollisimman pieni.

Valtio tukee alueiden käynnistymistä sekä hoitoonpääsyn parantamiseen ja hoitovelan purkamiseen tähtääviä kehittämishankkeita valtionavustuksilla. Määräaikaisen kehittämisrahoituksen turvin alueiden on mahdollista irrottaa tai palkata henkilöstöä määräaikaisesti kehittämistoimenpiteitä ja uusien toimintamallien kokeilua ja juurruttamista varten sekä tehdä esim. laiteinvestointeja. Myös

mikäli lyhytaikaiset hoitojonon purkutoimet kytkeytyvät välittömästi kehittämis- ja kokeilutoimiin tai uusien toimintamallien käyttöönottoon, myös näitä toimia on mahdollista rahoittaa valtionavustuksella. Muutoin kehittämishankkeiden valtionavustuksia ei voi käyttää tavanomaisiin kuntien lakisääteisten tehtävien toteuttamiseen, joiden rahoituspohja on kuntien peruspalveluiden valtionosuuksissa.

Valtionavustushankkeiden kansallinen vahva ohjaus varmistaa sen, että hankkeet toteuttavat konkreettisesti ja mitattavasti hoitoonpääsyn paranemista. Alueet kuitenkin suunnittelevat hankkeet itse alueelliset tarpeet huomioiden. Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelman strategisesta johtamisesta ja hankkeiden valvonnasta vastaa STM ja operatiivisesta toimeenpanosta THL. Näin on suunniteltu myös Suomen kestävän kehityksen ohjelman pilarin 4 osalta. Suomen kestävän kasvun ohjelman Pilari 4 valtionavustuksista säädetään STM:n valtionavustusasetuksella.

Yhteenveto rahoituksesta vuosina 2021-2025.

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	
Mom. 28.89.31, Hyvinvointialueiden peruspalveluiden valtionosuusmomentti (arviomääräraha)							
Hoitotakuun tiukentaminen			115	132	130	130	Pysyvä rahoitus
Kertaerän aikaistaminen			150				Ei uutta rahaa
Mom. 28.89.33. Valtionavustus hyvinvointialueiden toiminnan vakiinnuttamiseen ja kehittämiseen (siirtomääräraha 2 v)							
Käynnistymisavustus			350				Valtion avustus
Momentti 33.60.39*, Palvelurakenteen kehittäminen (siirtomääräraha 3v.)							
Tulevaisuuden sote-keskusohjelma	70	95					Valtion avustus
Momentti 33.60.61*, EU:n rahoitus kestävän kasvun ohjelmaan (siirtomääräraha 3 v.)							
RRF-elpymisraha (yhteensä 369 milj. euroa)	45	125	110	38	30		Valtion avustus

* Tulevaisuuden sote-keskus -ohjelmalla ja RRF-elpymisrahalla on myös muita tavoitteita kuin hoitoon pääsyn parantaminen. RRF rahoituksesta valtionavustuksena on kunnille myönnetty 34,4 milj. euroa (vuosi 2022) ja hyvinvointialueille 248,7 milj. euroa (vuosille 2023-2025).

Lasten tehohoidon kehittäminen

HUS:sta ja Varsinais-Suomen hva:lta / TYKS:stä saadun tiedon mukaan lasten tehohoito -työryhmän toimenpide-ehdotuksia on jo suunniteltu ja käynnissä. Niitä rahoitetaan rahoituslain yleiskatteellisesta rahoituksesta ja hva-välisellä laskutuksella. Ministeriössä on selvittelyssä muut mahdolliset valtionrahoituksen tavat.

Kansallinen tehohoitostrategia (aikuiset) – työryhmän loppuraportti luovutetaan kansliapäällikölle 24.2.2023. Raportissa tullaan ehdottamaan mm. tehohoidon sairaanhoitajan erikoistumiskoulutusta sekä kansallista yhteistyötä / työnjakoa hva / yta- alueiden välillä. Asialla on selkeä liittymäpinta myös lasten tehohoitoon ja osin tulee suunnitella kokonaisuutena.

Uudet valtion ohjauksen keinot auttavat kansallisella ja yta/hva-tasolla ohjaamaan myös lasten tehohoidon asiassa.